

МІФОЛОГІЗМ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ ХХ СТОЛІТТЯ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОГО ДИСКУРСУ

Цепкало Т. О.

Вступ

Актуалізація міфокритичного підходу до літературної діяльності зумовлює необхідність осмислення першовитоків колективної естетичної свідомості та аналізу індивідуально-авторського міфотворення. У результаті рецепції міфотворчого процесу відбувається глибоке усвідомлення культурно-світоглядних витоків духовної традиції, фундаментальні основи якої ґрунтуються на засадах язичницького та християнського світобачення.

Дослідження міфологічних структур у системі художнього світогляду поета є ключем для розкодування глибинних смислів авторського міфомислення, що включає в себе як світові та етнонаціональні культурні досягнення, так і особливості індивідуального світосприйняття, які формуються на раціональному досвіді та об'єднують у собі реальну й уявну дійсність. Всі компоненти міфосвідомості на чуттєвому рівні найчастіше реалізуються в літературній творчості. Основою для пояснення світобудови вважаються стародавні уявлення і вірування, в яких відображаються онтологічні та аксіологічні концепти на ментально-вербальному рівні. Міфопоетичний аналіз художнього тексту дає можливість глибше зрозуміти та інтерпретувати авторське світобачення, поринути у вимір поетичних алюзій, розкодувати імпліцитний код словотворчих акцій поета, виявити об'єктивні та суб'єктивні причини звернення етнокультурної інформації.

Архетип як універсальне явище консолідує в собі архаїчні геноми людства, емпіричний досвід попередніх поколінь, ірраціональні та трансцендентні мусули мислення, впливаючи на підсвідомі уявлення людини та сприйняття нею навколишньої дійсності. Образна об'єктивізація архетипу в міфотворчості відбувається за допомогою одного або кількох архетипних образів, реалізація яких залежить від індивідуально-авторського світобачення. Вербалізацію міфу забезпечує міфологема як структурна одиниця міфологічного тексту, що несе в собі деталізовану семантику архетипу, визначає об'єктивізацію та спосіб художнього вираження міфу. Передача міфологічного змісту відбувається також за допомогою символу, що характеризується

метазначенням, амбівалентністю, алегоричністю тощо. Взаємоперетікання зазначених категорій, їх внутрішня структура та різноплановість зумовлюють варіативність тлумачення художнього твору в процесі міфопоетичного аналізу.

Міфопоетичний аналіз художнього простору та дослідження окремих архетипних образів допомагає глибоко усвідомити та інтерпретувати авторське світобачення. Сприйняття символів у поетичних творах відбувається на рівні парадигматичних відношень, асоціативних уявлень та колективного досвіду. Дослідження міфотворчості та окремих архетипних образів у літературних творах відбувається в контексті архаїчного світогляду рідного народу і світових духовних надбань та в руслі індивідуального міфотворення.

1. Літературознавчий дискурс міфотворчості українських поетів I половини ХХ століття

У сучасному літературознавстві все більше зростає увага науковців до проблем міфопоетики та набувають актуальності дослідження міфосвіту окремих письменників. Так, міфопоетична художня система стала предметом наукових студій Т. Шестопалової, яка визначала міф як «процес і результат органічного становлення, поєднання та взаємодії різноякісних культурно-духовних (релігійних, філософських, наукових, мистецьких) засновків буття, що наявний у людській онтологічній свідомості, знаходить своє головне вираження у слові, обдаровуючи його властивістю зберігати перспективну множинність смислу й бути способом прийняття людиною в себе предметного світу і здійснення в собі через нього споконвічних категорій та форм буття»¹. Дослідниця детально проаналізувала концептуальну символіку, міфологічні структури, асоціації та ремінісценції лірики П. Тичини, акцентувала увагу на етноміфологемній поезиці. Архетипні образи в творчості митця Т. Шестопалова поділила на дві групи – маркери жіночого та чоловічого простору, відносячи до першої групи образи весни, панни Інни, матері, старої ночі, Зеленої неділі, поля тощо, а до другої – образи тура, флейти, чорного птаха, Бога, сліз, дощу, Золотого гомону та ін. Всеохопним у поезії П. Тичини проголошено символ Сонячних кларнетів як уособлення свідомості людини, її буття, індивідуальності. В ракурсі кларнетизму розглянуто міфологеми сонця та дзвонів.

Особливості поетичного мислення П. Тичини в контексті християнської парадигми вивчав В. Мартинюк, який інтерпретував

¹ Шестопалова Т. Міфологеми поезії Павла Тичини : спроба інтерпретації : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2001. С. 40–41.

містицизм світобачення митця, простежував старозавітну та новозавітну символіку в ліриці письменника, розкривав опозиційні світи духовного і земного, сакрального і профанного на основі архетипних образів духу, душі, крові, серця, вогню, вітру, ворона та ін. Учений наголошував: «Ранні поезії П. Тичини виявляють схильність автора до містицизму, особливо ті з них, що стосуються змісту буття людини, таких екзистенційних та онтологічних феноменів, як життя і смерть, майбутнє. Вони свідчать про здатність П. Тичини аргіогі схоплювати їхню сутність, що є результатом проникнення його свідомості у сферу містичного за допомогою інсайту»². Ю. Тітаренко³ опрацювала символіку та метафорику збірки П. Тичини «Замість сонетів і октав», в інтерпретації образів губки, кармазина, яблука, собаки, звіра, хліба, кукілю простежувала інтертекстуальний зв'язок з Євангелієм. Дослідниця вивчала семантику антиномій на позначення добра і зла, життя і смерті, минулості й вічності, щастя і горя тощо, трактувала архетипний образ матері, мотиви озвіріння, втрати духовності, шляху до Бога та ін. М. Фока⁴ вивчала синкретичний стиль митця та синестезію в його поетичних текстах, аналізуючи асоціативні поля в рецепції музики, візії танцю, живописне світосприймання. Окремо дисертантка розглядала кольороназви та словесно-художні форми, що їх виражають.

Ґрунтовним дослідженням міфопоетики творчості О. Олеся займалась І. Чернова, вивчаючи джерела формування світогляду митця: «Пантеїзм став основою «неоміфологічних» пошуків О. Олеся. Письменник створив модель степового космосу, населивши його численними персоніфікованими образами явищ природи»⁵. Метафоризований Всесвіт, на думку вченої, письменник змальовує в гармонії. Поетична модель світу О. Олеся реалізована через взаємодію першостихій, центральною із яких дослідниця називає землю, вплив котрої зумовлює вияви інших стихій: води (море, річка, озеро, дощ, хвиля), повітря (вітер, хмари), вогню (денне та нічні

² Мартинюк В. Християнство в структурі поетичного мислення Павла Тичини (ранній період творчості) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луцьк, 2010. С. 18.

³ Тітаренко Ю. Збірка П. Тичини «Замість сонетів і октав»: семантика і поетика : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Харків, 2007. 184 с.

⁴ Фока М. Синкретизм образного світу Павла Тичини : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Кіровоград, 2009. 203 с.

⁵ Чернова І. Міфопоетика творчості Олександра Олеся : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Запоріжжя, 1999. С. 68.

світила, іскра, блискавка). Світовий простір у ліриці О. Олеся ділиться на горизонтальний та вертикальний, останній із котрих представлений міфологемами райдуги, дерева, гори, сонця та місяця. І. Чернова зазначає, що «Казкові і легендарні перекази Давньої Русі, поєднавшись з пантеїстичним світобаченням О. Олеся, стали потужним джерелом його міфопоетики. Світ казкової давнини, який сягає дохристиянських і апокрифічних уявлень, був для нього дорогим і близьким, що відбилося у поетичному космосі письменника»⁶.

Специфіку символістського типу художнього мислення О. Олеся студіювала О. Чепелик, яка відзначала, що художній світ поета «розкривається через індивідуалістичне сприйняття дійсності, а її проблематика засвідчує актуалізацію естетичного начала, символічну репрезентацію суб'єктивних вражень, глибину почуттів особистості, що рефлексує»⁷. У ранній ліриці митця дослідниця виявила народницькі мотиви, символістські концепти та ідеологеми, детально проаналізувала опозицію поет/народ та образ «проклятого поета». У художніх творах письменника виокремлено архетипи національного підсвідомого, що виявлені в образах землі, козаків, русалок та ін. Особливості переосмислення О. Олесем традиційних образів на основі національно-специфічної інтерпретації вивчала О. Цалапова⁸, дослідження якої присвячене знаковим казковим архетипам та міфопоетичним символам (ліс, хащі, верба, рушники, скатертина, біла свитка, Дід Мороз та ін.), семантика яких має язичницьке коріння.

І. Хижняк досліджувала міфотворчість В. Пачовського, розглядала образи слов'янських богів у його ліриці, аналізувала антиномії добра/зла, космосу/хаосу, неба/землі, духовності/гріха, життя/смерті, Лади/Марени та ін. Дослідниця зауважує: «Міфотворчість В. Пачовського виразно проявилась і в пошуку ним образу ідеальної жінки як своєрідного художнього втілення одвічної боротьби добра та зла, мотивів райського щастя й насолоди на землі. Прагнучи знайти і втілити образ такої жінки, В. Пачовський звертається до слов'янської міфології, досить продуктивно використовуючи образи поганських богинь Лади й Марени. <...> Через неоднозначне ставлення до жінки (вона – зло і водночас насолода, розрада) актуальною, на наш погляд,

⁶ Там само. С. 69.

⁷ Чепелик О. Рецепція естетики західноєвропейського символізму в творчості Олександра Олеся до міграційного періоду : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». Київ, 2009. С. 8.

⁸ Цалапова О. Міфопоетика казкового світу раннього українського модернізму (Дніпрова Чайка, Леся Українка, Олександр Олесь, Михайло Коцюбинський) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2010. 210 с.

залишається проблема зіставлення ідеалу з дійсністю, що й простежується у творчості митця. Рухаючись по спіралі, шукаючи знову і знову ту, єдину, митець художньо втілює духовне зростання свого ліричного героя, його наближення до ідеалу»⁹.

Міфокритика поезії інших символістів в українському літературознавстві представлена незначною мірою. Так, реінтерпретації міфології та біблійних мотивів у творчості Лесі Українки присвячено розвідку І. Веретейченко¹⁰, у якій розкодовуються міфологеми пущі, лісу, полону тощо. Неоромантична модель світу лірики поетеси вивчається в праці Л. Скупейка¹¹, де також здійснюється міфопоетичний аналіз драми-феєрії «Лісова пісня». Науковець звертав увагу на ритуальні топоси лісу, галявини, берези, віковичного дуба, розкривав художнє осмислення демонічних істот, авторську інтерпретацію календарно-обрядової містерії тощо.

Трактуванню семіосфери творчості Лесі Українки присвячено монографію Г. Левченко, яка вказувала на необмежену дію міфу на мову: «Як необхідний чинник авторської свідомості він (міф – уточнення Т.Ц.) постає ядром кожної письменницької семіосфери, витворюючи над дискурсивно-мовленнєвим виміром творчості авторський метаміф»¹². Дослідниця окреслювала квазіміфологічні правила моделювання картини світу та дуалістичну модель світобудови в ліриці поетеси, аналізувала ідилічні топоси (любов, народження, шлюб, смерть, праця), вияви водяної стихії (сльози-перли, море, вогниста кров, роси, дощ, хвилі), світлові ієрофанії (сонце, місяць, зорі, їх проміння, веселка, блискавиці), що в художніх текстах Лесі Українки пов'язані із серцем. На думку Г. Левченко, закорінене в глибинах колективного несвідомого творче обдаровання поетеси «зادля гармонізації створеної ситуації актуалізує прадавній міфологічний сюжет про місію культурного героя у творенні, збереженні й порятунку космізованого світу. Зустрічна, започаткована чи не з дитячих років, інтелектуальна діяльність Лесі Українки, вивчення прадавніх релігій,

⁹ Хижняк І. Міф та національна ідея у творчості Василя Пачовського : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Одеса, 2004. С. 4.

¹⁰ Веретейченко І. Модерна концепція мистецтва у творчості Лесі Українки : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2002. 192 с.

¹¹ Скупейко Л. Неоромантизм Лесі Українки (Рецепція. Концепція особистості. Міфопоетика) : дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література»; 10.01.06 «Теорія літератури». Київ, 2009. 398 с.

¹² Левченко Г. Міф проти історії : семіосфера лірики Лесі Українки : монографія. Київ : Академвидав, 2013. С. 9.

міфів та фольклору допомогли їй легко, не створюючи психічних ускладнень, інтегрувати ці архетипні сенси»¹³.

Досліджуючи індивідуальну міфотворчість Т. Шевченка та Лесі Українки, Т. Мейзерська з'ясовує зв'язок міфу та символу: «У творчості міф і символ настільки ж проявляють себе самостійними сторонами, наскільки ж і перетікають одне в одне. Міф ніби виступає в якості «резервуара», поля можливості, змістової сфери для творчості. Символ при цьому виступає «каталізатором», що актуалізує засоби творчості, а також її внутрішні проміжні результати, оскільки кінцевим продуктом творчості є він сам»¹⁴. Міф, за визначенням дослідниці, є системою метафор, що будується антиказуально і стає «видимим» через конкретність, речовність образу¹⁵. А тому внутрішні закони індивідуального міфотворення Лесі Українки, за Т. Мейзерською, «породжені крайньою екзистенційною напругою акції словотворення на грані меж суб'єктивного пізнання, за якими зникають можливості об'єктивного раціонального аналізу, трансформуючись у інтуїтивні метафоричні чи символічні форми, що експлікують міф»¹⁶.

Розкриття світоглядної позиції українських неокласиків на основі традиційних образів віднаходимо у праці В. Зварича, який вказував на домінування в культурологічному словнику «грона п'яїрного» структур міфологічного походження, «що підтверджує факт розвитку їхньої творчості в естетичному полі модернізму, важливою ознакою дискурсу якого є сталий інтерес митців модерністичного гарту до міфології (неоміфологізм)»¹⁷. Науковець виділив у творчості неокласиків біблійну рецепцію (добро/зло, гріх/каяття, образ Саломеї та ін.), філософські пошуки (добро, краса, істина), новоевропейські образи, звернення до античності та осмислення етноментальних образів.

Вплив античної теми на творчість українських неокласиків досліджувала О. Вишневська¹⁸. З'ясовано, що в інтерпретації міфологічних героїв поети дотримувались концепції людини (воїн, людина обов'язку), а жіночі образи уособлювали силу, волю до життя

¹³ Там само. С. 305.

¹⁴ Мейзерська Т. Проблеми індивідуальної міфології (Т.Г. Шевченко – Леся Українка): дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література»; 10.01.06 «Теорія літератури». Одеса, 1997. С. 65–66.

¹⁵ Там само. С. 69.

¹⁶ Там само. С. 324.

¹⁷ Зварич В. Стилетворчі функції традиційних образів у поезії неокласиків: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.06 «Теорія літератури». Дрогобич, 2002. С. 13.

¹⁸ Вишневська О. Рецепція античності у творчості неокласиків, акмеїстів і скамандритів: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». Луцьк, 2001. 189 с.

(Афродіта, Гелена, Клеопатра), красу та творчість (Афіна, Дафна). Естетична свідомість «грона п'ятірного» базувалася на ідеях Сократа, Платона, Арістотеля, Арістарха, а зразковими творами мистецтва вважались тексти Гомера, Овідія, Вергілія, Горація та ін.

Неоміфологізм, вертикально-горизонтальні проєкції, пантеїзм у поезії М. Рильського детально аналізувала Л. Тарарива, яка звертала увагу на ритуальні праформи в художньому космосі митця, робила спробу змоделювати авторську міфопоетичну картину світу, визначала специфіку мономіфологічної структури творів поета, витoki міфософічності тощо. Дослідження ритуалем у творчості неокласика дослідниця пояснює тим, що уламки ритуалів у поетичних текстах «містять традиційну «міфоатрибутику», перебувають в єдиній міфосистемі. Спекулятивний підхід стосовно ритуалемi уможливує акт розуміння поетичного тексту в більш глобальному масштабі, оскільки ритуал є епіцентром пояснень впорядкованості Всесвіту, універсальним джерелом першопричин буття, явищ природи, дій індивіда, пізнання світової гармонії. Відмова від ритуальних дій веде до поступової деструкції»¹⁹. Архетипний час у ліриці М. Рильського реалізується через такі цикли: календарний (зміна пір року), добовий (день-ніч, світло-темрява), екзистенційний (життя-смерть), космічний (мить-вічність). Міфологічно-ритуальний час репрезентовано міфологемами сонця, зерна, танцю, комина та ін. Також дослідниця аналізувала архетипний образ місяця в контексті опозиції життя/смерть, оскільки нічні демонологічні істоти в рецепції неокласика асоціюються із початком світла.

Художню картину світу Ю. Клена, особливості метафоризації у його текстах аналізували М. Богач²⁰ та Л. Макаренко²¹, які вказували на звернення митця до язичницьких мотивів. Вплив античної міфології на світогляд М. Зерова досліджувала О. Гальчук²², а естетичні та

¹⁹ Тарарива Л. Міфопоетика творчості Максима Рильського : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2010. С. 9.

²⁰ Богач М. Світогляд і поетика Юрія Клена : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 1998. 174 с.

²¹ Макаренко Л. Поліфункціональність метафори в поезії Юрія Клена : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Житомир, 2007. 174 с.

²² Гальчук О. Античні традиції у творчості Миколи Зерова : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» Київ, 1998. 191 с.

культуротворчі засади його літературного доробку розглядав І. Сацик²³. Естетично-аксіологічним орієнтаціям та художньо-філософським витокам творчості М. Драй-Хмари присвячено працю О. Томчука²⁴, який звернув увагу на античні та міфологічні образи в ліриці неокласика, на біблійні та літературні ремінісценції, трактував використання митцем окремих архетипів та міфологем, зокрема, астральних світил. Міфопоетичну модель світу на основі лірики М. Драй-Хмари та В. Свідзінського описувала С. Белєвцова²⁵, аналізуючи міфологеми, пов'язані із постанням Хаосу, синтезом небесного й земного, образи першостихій, астроніми тощо. Студії над витоками творчості неокласиків у сучасному літературознавстві тривають і зараз.

У численних наукових розвідках дається міфокритичний аналіз поетичного доробку Б.-І. Антонича. Так, Т. Антонюк²⁶ розглядала твори поета в сюрреалістичному ключі, досліджувала вияв теорії архетипів у художньому просторі митця, аналізувала архетипно-символічні образи світового дерева, гори, української хати, води, землі, денного та нічного світил тощо, магічні аспекти поетичної мови.

Комплексним дослідженням міфосвіту лемківського письменника займалась О. Пономаренко, у праці якої, зокрема, змістовно обґрунтовано міфологічний асоціативний потенціал образу місяця в контексті символіки астральної тріади, окреслено міфософську концепцію поета, відзначено взаємозв'язок язичницьких та християнських вірувань у світогляді митця. Дослідниця стверджує, що в міфопоетичній концепції Антонича «ідея творчості як першопочатку наскрізна: це і творчість природи навесні, і творчість поетична, майже аналогічна до Божественного першотворення. Творчість ремісничка і співочо-музична виступають метафорами до поетичного та

²³ Сацик І. Естетична концепція Миколи Зерова в контексті культуротворчого процесу в Україні : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.08 «Естетика». Київ, 2008. 214 с.

²⁴ Томчук О. Естетична система Михайла Драй-Хмари : генеза, творча реалізація : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Ізмаїл, 2001. 190 с.

²⁵ Белєвцова С. Міфологема в українській поетичній моделі світу першої третини ХХ століття (на матеріалі творів В. Свідзінського і М. Драй-Хмари) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Харків, 2010. 198 с.

²⁶ Антонюк Т. Сюрреалізм як художній напрям в українській поезії ХХ століття (Е. Андєвська, Б.-І. Антонич, М. Воробйов, О. Зуєвський) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2004. 190 с.

божественного першотворення і світотворення»²⁷. Міфологеми сонця, місяця та зірок у ліриці Б.-І. Антонича дослідниця розподілила на централізовані (ті, що уособлюють початок і центр світу, реалізовані образами світлих богів, персня, веретена, птахів-деміургів та ін.) та децентралізовані (ті, що виражають мистецьке натхнення, задоволення від творчості або апокаліптичне світосприйняття).

У розвідці О. Буряк робиться спроба цілісного осягнення міфологізму художнього мислення лемківського поета І. Калинця, вивчаються особливості художнього відображення міфічного родоvodu, синтезу небесного та земного просторів, зв'язку людини та природи. Дослідниця розглядає питання гетерогенності часу в реальності, співвідношення активності свідомого та несвідомого рівнів у художній творчості, діахронічне членування міфічної дійсності тощо. Індивідуальний авторський міф О. Буряк трактує як ідеальну (непредметну) чудесну реальність, що «втілює художньо-філософську концепцію людини у вигляді моделі світобудови, де було б можливе енергійне чи абсолютне утвердження людини, яке виявляється в русі до ідеалу»²⁸.

Принципи реалізації авторської свідомості в ліриці Б.-І. Антонича студіювала Я. Рубан²⁹, яка звернула увагу на поєднання язичницьких та християнських мотивів у творчості митця, виокремила провідні мотиви кожної його поетичної збірки, проінтерпретувала міфологічні символи та схеми. Архетипний аналіз поезики українського лірика, розгляд семантики першостихій та першообразів колективного підсвідомого в типологічному порівнянні з американським поетом В. Вітменом зробила О. Дуброва³⁰. Сакральний часопростір, космологічні та космогонічні мотиви в текстах обох митців розглянуті крізь призму архетипів Самості, Бога, Мандрівника та ін. Фрагментарно проблем міфопоетики лемківського митця у своїх наукових розвідках торкались інші вчені. Так, І. Бетко акцентувала увагу на міфософському контексті

²⁷ Пономаренко О. Національний міфосвіт поезії Б.-І. Антонича : аспект художнього образу-символу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2007. С. 13.

²⁸ Буряк О. Міфологізм художнього мислення Богдана-Ігоря Антонича та Ігоря Калинця : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Кіровоград, 2001. С. 30.

²⁹ Рубан Я. Поезія Богдана-Ігоря Антонича : особливості авторської свідомості, жанрово-стильові домінанти : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Донецьк, 2010. 195 с.

³⁰ Дуброва О. Архетипна пам'ять та її семіотичні відповідники у творах Волта Вітмена та Богдана-Ігоря Антонича : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». Дніпропетровськ, 2010. 20 с.

творчості Б.-І. Антонича та аналізувала міфологему кохання в його ліриці, А. Бондаренко розглядала словесні маски в поетичному мисленні митця, М. Гльницький детально вивчав архетип місяця у творчості лемківського письменника, Г. Токмань інтерпретувала образ Богоматері та ін.

Філософське трактування творчості М. Йогансена в контексті українського авангарду 20–30-х років ХХ століття подано в праці Я. Цимбал³¹, яка наголошувала на парадоксальності, незвичайності, фантастичності, містичності художніх образів у доробку митця. Світоглядні позиції поета детально аналізував Р. Мельників³². Науковець розглядав творення нового космосу в ліриці М. Йогансена, окреслював «філософічні ландшафти» його мислення, інтерпретував символіку смерті, води, світового дерева, визначав роль хаосу в словесній творчості митця, аналізував опозиції сонце/місяць, місто/природа, життя/смерть та ін.

На основі мотивного аналізу поезії В. Свідзінського розглядається художня модель світу автора в роботі А. Тимченко. Дослідниця відзначає міфопоетичність мотивів минулості, сну, втрати пам'яті, долі, циклічності часу, таїни, звіра тощо, вказуючи, що ознаками лірики митця є «міфологічна, натурфілософська спрямованість; мотиви поезії В. Свідзінського свідчать про наявність у його віршах архетипних образів та уявлень, закорінених у свідомості або первісної людини, або язичника, або християнина, або сповідника іншої віри»³³. Детальний огляд доробку поета здійснювала Е. Соловей³⁴, визначаючи його світоглядні орієнтири, однак міфопоетика творчості письменника не була об'єктом вивчення дослідниці.

Профетичні візії лірики В. Свідзінського, Є. Плужника, Є. Маланюка, В. Стуса з позиції теорії архетипів К.-Г. Юнга досліджувала Н. Плахотнік³⁵. Спільними для заявлених авторів визначено концепти творення майбутнього, безсмертя, самотності,

³¹ Цимбал Я. Творчість Майка Йогансена в контексті українського авангарду 20–30-х років : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2002. 195 с.

³² Мельників Р. Майк Йогансен : ландшафти трансформацій. Київ : Смолоскип, 2000. 151 с.

³³ Тимченко А. Мотивна структура поезії Володимира Свідзінського : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Харків, 2010. С. 4.

³⁴ Соловей Е. Невпізнаний гість : доля і спадщина Володимира Свідзінського : монографія. Київ : Наукова думка, 2006. 224 с.

³⁵ Плахотнік Н. Профетичні мотиви в українській поезії ХХ століття (В. Свідзінський, Є. Плужник, Є. Маланюк, В. Стус) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2005. 205 с.

офіри, спокути гріхів, долі тощо. Профетичні мотиви в українських поетів рефлекуються на основі національних міфів, відповідно до яких трактуються символи вогню, ночі, зорі, осені, мертвої землі, сходів та ін. Взаємодія історичного та міфічного часу реалізує есхатологічну темпоральну модель світу. Художня манера В. Свідзінського знайшла своє висвітлення також у розвідці В. Папушиної, яка аналізувала рецепцію античності в його ліриці, та в науковій статті М. Барабаш, яка звернула увагу на синергетичну концепцію автора та синестезію в його літературних текстах.

Етнокультурний, топографічний та психологічний зріз у дослідженні поезики творчості В. Сосюри, В. Стуса та Л. Талалая робила Н. Поколенко³⁶, яка визначала просторову картину світу в поезії заявлених письменників, трактувала фольклорні образи вітру, дороги, поля, тополі, місяця, міфологеми першостихій, опозиції степ/місто, Вчора/Сьогодні тощо. Природу художнього мислення В. Стуса у руслі екзистенціалізму вивчав Є. Іщенко³⁷. Науковець обґрунтовував концепт смерті, екзистенціали надії, буття-у-собі, вибору, профетичних видінь, образ Ісуса Христа в контексті аналітичної психології, психоаналізу, культурно-історичної школи тощо. Проаналізовано містичні інтроверсії свідомості поета, оніричні елементи та сакральний хронотоп у його ліриці.

Психологічний аналіз поезій та вивчення особливостей світобачення В. Сосюри віднаходимо в науковій роботі М. Кодака³⁸. Л. Царик³⁹ розкривала екзистенційний характер та причини двоїстості світогляду поета, розглядала концепцію «межової ситуації» в його художніх текстах, бінарні опозиції любов/революція, минуле/вічність, архетип самотності. Г. Юзків⁴⁰ з'ясувала концептуальні засади інтимної лірики М. Вінграновського, В. Симоненка та В. Сосюри, обґрунтовувала мотиви ідеалізації жінки в їхніх віршах, інтерпретувала

³⁶ Поколенко Н. Східноукраїнський поетичний «канон» (за творчістю В. Сосюри, Л. Талалая, В. Стуса, П. Вольвача) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Донецьк, 2006. 214 с.

³⁷ Іщенко Є. Екзистенційні концепти художньої свідомості В. Стуса : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2009. 168 с.

³⁸ Кодак М. Авторська свідомість письменника і поезика української літератури кінця XIX – початку XX ст. : дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література»; 10.01.06 «Теорія літератури». Київ, 1996. 367 с.

³⁹ Царик Л. Дуальність художнього світу поета та його жанрова система (на прикладі творчості В. Сосюри 20-х років) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.06 «Теорія літератури». Тернопіль, 2001. 184 с.

⁴⁰ Юзків Г. Константа петраркізму в українській любовній ліриці (В. Сосюра, В. Симоненко, М. Вінграновський) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2012. 18 с.

константу петраркізму та антиномію еросу й танатосу, виокремлювала архетип любові.

Міф у художньому світі Є. Маланюка, авторську модель буття, ідею космотворення та світоустрою розглядала О. Гольник⁴¹, у розвідці якої трактуються міфологеми світового дерева, води, вогню, вітру, землі, ночі, образи Бога, Богородиці, диявола (трікстера) та ін. Дослідниця простежувала синтез язичницьких та християнських вірувань у ліриці митця, звернення поета до античної міфології, праслов'янських уявлень про світ та народнопоетичної традиції. В інтерпретації символу ночі звертається увага на містичність, екзистенційність та філософічність авторського мислення. Сакральний час у Є. Маланюка асоціюється з Богом, творенням усього сущого, а лінійний – із духовним занепадом народу, трагічністю. Серед астральних образів у ліриці автора О. Гольник вивчала міфологему сонця як уособлення світла, життєвої енергії, повноти буття. Специфіку художнього образу світу та культурні архетипи в поезії О. Ольжича розглядав А. Вонторський⁴².

Отже, в українському літературознавстві триває процес дослідження теоретичних аспектів міфу та міфотворчості. Художня трансформація міфологічних елементів у ліриці першої половини ХХ століття засвідчує звернення митців до праслов'янських уявлень та вірувань, до античної традиції та відображає індивідуально-авторське міфотворення.

2. Міфологізм української поезії

II половини ХХ століття в літературознавчому дискурсі

У наукових розвідках вітчизняного літературознавства розглянуто теоретичні й прикладні студії міфу, встановлено його роль у процесі міфотворчості. Звернено увагу на особливості міфопоетики художнього твору, що полягає в поєднанні образно-емоційного мислення, підсвідомих загальнокультурних надбань, авторського світобачення, міфологічних схем, структур, мотивів, символів, засобів поетичного мовлення тощо, а також проаналізовано художнє мислення окремих митців.

Світоглядні позиції шістдесятників мали досить широке висвітлення в літературознавчих працях. Так, філософію бунту та «філософію серця» Ліни Костенко розглядав О. Ковалевський, у монографії якого обґрунтовано екзистенційні мотиви лірики поетеси: самотність людини

⁴¹ Гольник О. Міф у художньому світі Євгена Маланюка : монографія. Кіровоград : Імекс, 2013. 217 с.

⁴² Вонторський А. Образ світу в поезії Олега Ольжича : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Львів, 2002. 201 с.

в абсурдному світі, поневолення митця владою, бунт тощо. Науковець вказує також на космоїзм, кордоцентризм, пантеїзм та антропоморфізм творчості авторки, визначає міфопоетичні вектори її поетичного мислення. О. Ковалевський доречно зазначає, що поет має бути близьким до народної, міфологічної свідомості, щоб бути ближчим до метафізичного буття з його удаваними «безоднями», що ними переймаються люди, «зваблені цивілізацією, її мисленнєво-пізнавальними й «перетворюючими» можливостями, <...> що водночас формують і «нову» реальність колективного несвідомого, через що місця для «емоційно-іраціонального», «міфопоетичного» відтворення буття завжди залишається досить, аби поезія не зникла»⁴³.

Поглиблений аналіз світовідчуття Ліни Костенко та природи її художнього космосу здійснювала С. Барабаш⁴⁴, яка робила спробу визначити часопросторову модель світу письменниці. Проблема митця в суспільстві висвітлена в праці дослідниці у філософсько-психологічному контексті. Пейзажна лірика Ліни Костенко вивчається з позицій пантеїзму; універсалії степу, неба, води обґрунтовуються відповідно до фольклорної традиції та звертається увага на індивідуально-авторське міфомислення. Містичний хронотоп окреслено як синтез темпоральності «минуле – сучасне – майбутнє» та топосів «верх – низ», позамежжя, незорості тощо. Детально трактуються архетипи дороги та дому, що пов'язані з генетичною пам'яттю рідного народу.

Мотиви натурфілософської поезії української письменниці аналізувала Н. Криловець⁴⁵, яка визначала панекзистенційну взаємодію людського та природного світів, синтез мікро– та макрокосмів. Дослідниця інтерпретувала опозиції життя/смерть, природа/цивілізація, людина/майбутнє Землі, міфопоетичні образи саду, лісу, осені, річки, наголошуючи на їх екзистенційній спрямованості, філософему любові та ін. У хронософській поезії Ліни Костенко розглянуто часову тріаду «мить – вічність – пам'ять»; у культурософських віршах виокремлено антиномії прометеїзм/морфеїзм, вірність/зрада, митець/юрба, митець/влада; в релігіософських текстах розкриваються проблеми гріха, добра і зла, трактуються біблійні образи Ісуса Христа, Матері

⁴³ Ковалевський О. Ліна Костенко : філософія бунту й «філософія серця». Харків : Прапор, 2001. С. 151– 152.

⁴⁴ Барабаш С. Творчість Ліни Костенко в ідейно-художньому контексті літературної доби : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Львів, 2004. 44 с.

⁴⁵ Криловець Н. Філософська поезія Ліни Костенко : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Одеса, 2012. 20 с.

Божої, Адама, Єви, Іуди, Голгофи та багато інших; в історіософських творах звертається увага на бінарні опозиції проминальне/вічне, вірність/зрада, пасеїзм/профетизм, індивід/юрба тощо.

Філософським аспектам втілення інтимних почуттів у поезії Д. Павличка та Ліни Костенко присвячено розвідку Г. Маковей⁴⁶, яка розрізняє маскулінний та фемінний дискурси в любовній ліриці. Дослідниця обґрунтовує філософічність інтимної поезії Д. Павличка, чоловічу психологію, трактує протилежність небесного та земного в коханні, образи Еросу й Танатосу, динамічні (сонце, меч, плуг, кінь) та статичні (земля, нива, вода) символи. Інтимні вірші Ліни Костенко позначені як емоційністю, так і раціональністю, а тому єдність почуттєвого та розумового начал визначаються як особливість жіночого світосприймання. Поетичне мислення письменниці реалізується в оксюморонних почуттях: радість/біль, жага/смуток. Гармонійні стосунки в художньому просторі авторки моделюються в космічній площині. Г. Маковей також розкриває роль образу очей у сприйнятті коханого чоловіка.

Деякі світоглядні орієнтири Д. Павличка розглядав І. Равлів⁴⁷, аналізуючи одвічні антиномії добро/зло, любов/ненависть, краса/потворність, правда/кривда тощо. Науковець обґрунтовував концепти природи, Бога, Космосу, нації, мови, історії, трактував традиційні архетипні образи. Ю. Гладир⁴⁸ досліджувала тему митця й мистецтва як об'єкта поетичної саморефлексії М. Вінграновського, І. Драча та Ліни Костенко, визначала роль природи та рідної землі в боротьбі протилежностей «поет/влада». Художні способи творення альтернативного мікросвіту М. Вінграновського, концепти космізму та людиноцентризму в його ліриці розглядала Т. Бахтіарова⁴⁹. Зроблено спробу обґрунтувати естетичну модель світу митця; інтерпретовано символічні образи саду, дороги, ріки, човна; проаналізовано мотиви творчості, пам'яті, відродження життя; визначено автобіографічну домінанту ідіостилу письменника. Розкодування імпліцитного коду

⁴⁶ Маковей Г. Інтимна лірика як духовний феномен (чоловічий і жіночий дискурси): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». Кіровоград, 2002. 185 с.

⁴⁷ Равлів І. Творча еволюція Дмитра Павличка (поезія кінця 80-х – початку 90-х років): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». Тернопіль, 1997. 183 с.

⁴⁸ Гладир Ю. Тема митця й мистецтва у поезії шістдесятників (Ліна Костенко, Іван Драч, Микола Вінграновський): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». Кіровоград, 2012. 20 с.

⁴⁹ Бахтіарова Т. Поетична творчість М. Вінграновського 60–80-х років: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». Херсон, 2007. 210 с.

метафор у текстах І. Драча здійснювала Л. Тиха⁵⁰. Дослідниця детально вивчала найактивніші лексеми, що лежать в основі поетичних метафор митця, звертала увагу на їх семантику. До таких ключових образів віднесено антропоморфізми, зооморфізми, географічні назви, рослину та тваринну символіку, а також космічні тіла – сонце, місяць, зорі тощо.

Комплексне дослідження міфопоетики поезії В. Стуса робила С. Саковець, яка звертала увагу на бінарні опозиції в текстах митця, що стосуються прадавніх космогонічних уявлень: небо/земля, життя/смерть, вогонь/вода, сонце/місяць та ін. Детально інтерпретуються міфологеми Світового дерева та Матері-Землі, образи першостихій, міфологічні універсалії Космосу та Хаосу, топоси України та Колими, антиномії ліс/місто, верх/низ, оніричні візії, лінійний і профанний час, національні символи тощо. Міфологему дослідниця інтерпретує як знак присутності міфу у творі, що відзначається сакральним змістом універсального характеру, а також складною внутрішньою організацією, зумовленою нашаруванням пізніших культурних кодів»⁵¹.

Естетична природа творчості В. Стуса, витоки та філософський зміст його лірики вивчались О. Рарицьким⁵². Моральні категорії любові, гармонії, злагоди, віри розглядаються в ракурсі віталістичного спрямування поезії митця. Трактуються першовитоки особистісної сфери (сім'я, родина, рід), архетипні образи матері, України, душі, самотності, природи, символи свічки, долі, спогадів, снів та ін. А. Демченко розглядала флористичні образи в поезії митця, відзначаючи, що поезії В. Стуса «сповнені переосмисленими архетипно-символічними світоглядними образами національної культури. Завдяки використанню образів дерев, які мають метафоричне пере забарвлення, тобто змінюють своє первинне значення, інколи набираючи ознак символу»⁵³. Також дослідниця аналізувала концепт «душа» в поетичній творчості В. Стуса та Ліни Костенко, що

⁵⁰ Тиха Л. Метафора в поетичному дискурсі Івана Драча : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Луцьк, 2007. 222 с.

⁵¹ Саковець С. Міфопоетика поезії Василя Стуса : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Острог, 2012. С. 60.

⁵² Рарицький О. Василь Стус : еволюція поетичного мислення : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Кам'янець-Подільський, 2000. 164 с.

⁵³ Демченко А. Поезія Василя Стуса: семантика флористичних образів. *Materialy IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Perspektywiczne opracowania są nauką i technikami – 2013»*. Volume 24. *Filologiczne nauki*. Przemysł : Nauka i studia, 2013. С. 61.

представлений «у вигляді метафори, порівняння, метонімії та має дві частини – сакральну і не сакральну»⁵⁴.

У праці Г. Віват⁵⁵ осмислюються світоглядні позиції, взаємодія раціональної та ірраціональної сфер у художньому доробку І. Калинця та В. Стуса на основі інтертекстуальних, інтермедіальних та паратекстуальних зв'язків. Дослідниця вивчала авторську трансформацію фольклорних та міфологічних мотивів, визначала актуалізацію язичницької містерії та сюжетів Святого Письма, розглядала східнофілософські концепти та сонцепоклонницькі універсалії, аналізувала праукраїнські архетипи, оніричний простір поетів-дисидентів тощо. Проінтерпретовано образи античних героїв (Орфей, Ікар, Прокруст, Харон, Ніоба, Аполлон, Артеміда), поганських богів (Ярило, Лада і Марена, Дажбог, Волос, Коляда, Перун, Сварог), біблійних персонажів (Творець, Спаситель, Богоматір, Ной, Юда). Інтертекстуальність, зв'язок із фольклором та слов'янськими міфами у творчості І. Калинця, екзистенційне світовідчуття поета досліджувала Т. Кулініч⁵⁶. У першій частині поезій митця («Пробуджена муза») дослідниця відзначала відчуження від світу, алюзії на народні уявлення, використання образів Нового Завіту тощо. Друга частина художнього доробку автора («Невольничча муза»), за спостереженням ученої, насичена своєрідними переосмисленнями традиційних мотивів, міфологем, символіки звуків, цифр, кольорів. Звертається увага на трактування І. Калинцем праслов'янського культу Місяця, обожнення вогню тощо. Доводиться єдність поганських та християнських вірувань.

Із когорти сімдесятників найбільш досліджуваними в літературознавстві є В. Голобородько і Л. Галалай. Аналізуючи поетику В. Голобородька, О. Кузьменко⁵⁷ заглиблювалася в художній світ митця, пояснювала концептуальні образи його лірики на основі української народної культури. Дослідниця інтерпретувала символи сонця, місяця,

⁵⁴ Демченко А. Репрезентація концепту «душа» в поетичній творчості Василя Стуса та Ліни Костенко. *Materiały VII Międzynarodowej naukowopraktycznej konferencji «Nauka i inowacja – 2011»*. Volume 10. *Filologiczne nauki. Polito-logija*. Przemysł : Nauka i studia, 2011. С. 71.

⁵⁵ Віват Г. Концепція множинності інтертекстуального дискурсу у творчості поетів-дисидентів (І. Калинець, М. Руденко, І. Світличний, В. Стус) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2011. 38 с.

⁵⁶ Кулініч Т. Метафора І. Калинця : інтертекстуальний аспект : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2007. 174 с.

⁵⁷ Кузьменко О. Поетика Василя Голобородька. Донецьк : Східний видавничий дім, 2005. 196 с.

зірок-сліз, материнського погляду, дерева життя, хати, пісні, неба, землі, могили, голубів, черногузів та ін. Авторську модель світу в поезії Л. Талалая описувала С. Негодяєва⁵⁸, яка визначала інтертекстуальні складники творчості митця, обґрунтовувала використання автором філософсько-релігійних традицій, міфопоетичних та фольклорних сюжетів, мотивів, образів. Зокрема, розглядалися мотив зближення Фауста з дияволом, філософські концепції Г. Сковороди, національні архетипні образи та транстекстуальні коди. Деякі аспекти світогляду Л. Талалая виокремлював І. Прокоф'єв⁵⁹, який висвітлював функції метафорики митця.

У розвідці Т. Пастуха розглядалися стильові тенденції, ідіостиль, типологічна спорідненість у текстах поетів Київської школи та інших модерних письменників періоду 1960–90-х років. Науковець робить спробу змоделювати міфологічну картину світу В. Голобородька, В. Кордуна, М. Воробйова, В. Рубана, І. Семененка та М. Григоріва. Аналізується звернення митців до фольклорних мотивів, праслов'янських вірувань та ритуалів: «Кияни» демонструють різне за глибиною занурення в етнічну стихію, а також різноманітні форми «вживлення» її складників у свої тексти. Від використання якогось фольклорного елемента чи образу в естетичному просторі сьогодення – через розгортання міфологічно-циклічної картини світу – до відтворення пра-часу становлення усього сущого, коли матерія ще не набула характерної оформленості, а Всесвіт щойно виходив зі стану хаосу»⁶⁰.

Міфоаналіз поетичної творчості так званої «київської квадриги» був об'єктом вивчення Л. Дударенко. Зокрема, дослідниця розкриває міфологічний характер художніх образів лірики В. Кордуна, розглядає мистецькі символи світла і кола, мотив священного творення світу, категорію любові, архетипний образ мандрівника тощо, констатує антитрагедійне ставлення автора до смерті. Міфопоетична картина світу В. Голобородька в рецепції Л. Дударенко пояснюється на основі аналізу міфологем космогенезу, хаосу, змія, яйця, каменю, хати, архетипних мотивів зустрічі весни, сакрального взаємозв'язку людей і богів, відмикання і замикання вирію тощо. Всесвіт у художньому мисленні

⁵⁸ Негодяєва С. Лірика Леоніда Талалая : інтертекстуальні параметри : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2007. 187 с.

⁵⁹ Прокоф'єв І. Поетика Леоніда Талалая : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Кам'янець-Подільський, 2004. 175 с.

⁶⁰ Пастух Т. Модерні стильові течії української поезії 1960–90-х років (Київська школа та її оточення) : дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Львів, 2011. С. 187.

митця поділений на земне царство, землю і підземний світ, де важливу роль відіграє центр, утворений архаїчними образами Країни Ірію, Священної Гори, Храму, Вогню, Вежі, Сходів, Світового Дерева. Космос у поета набуває різних значень: як небесний простір (сонце, місяць, вогонь), як земний світ (земля, повітря) і як соціальний організм. Дослідниця відзначає: «Синтез елементів фольклору, міфу – результат націєзорієнтованості, стильової поліваріантності й спрямування до новаторства. Одночасно, вплітаючи язичницьку, християнську чи фольклорну символіку в тексти, поети досягають лаконізму, кондесованості вислову, бо спираються на загальноприйняті значення і з цією ж метою вводяться традиційні епітети, порівняння, фразеологізми»⁶¹.

Серед поетів Нью-Йоркської групи велика увага науковців приділяється творчості Емми Андієвської. Так, О. Шаф⁶² досліджувала вплив підсвідомої сфери на поетичний текст письменниці, розглядала її світоглядно-філософські позиції, обґрунтовувала міфопоетичні антиномії реальності/ірреальності, старе буття – нове буття, цей світ – інобуття тощо. Т. Антонюк⁶³ аналізувала сюрреалістичні тенденції в ліриці письменниці на основі психоаналізу З. Фрейда та теорії архетипів К.-Г. Юнга. І. Жодані⁶⁴ вивчала ідіостиль, інтерсеміотичність і зв'язок поезії Емми Андієвської та Віри Вовк із традиціями різних культур. У праці дослідниці зустрічаємо детальну інтерпретацію художніх образів. Так, зокрема, в ліриці Емми Андієвської виокремлено групи символів: на основі сучасних реалій (душ, парасолька, салют), на основі язичницької міфології (рай з молочними ріками), на основі християнських вірувань (риба). Також простежено введення поетесою в картину твору предметів побуту та живопису, архітектурних форм, образів тварин з негативною конотацією, абстрактних понять, що описуються в руслі «потoku свідомості». У поетичних збірках Віри Вовк увагу звернено на використання символіки мистецтва витинанок, буддистської мандали, праслов'янських образів. Міфопоетика творчості інших представників

⁶¹ Дударенко Л. Поетична Київська школа: ідейні та естетичні параметри : монографія. Київ : Неопалима купина, 2009. С. 231.

⁶² Шаф О. Сонет Емми Андієвської в західноєвропейському контексті : монографія. Донецьк : Овсяніков, Ю.С., 2008. 138 с.

⁶³ Антонюк Т. Сюрреалізм як художній напрям в українській поезії ХХ століття (Е. Андієвська, Б.-І. Антонич, М. Воробйов, О. Зуєвський) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2004. 190 с.

⁶⁴ Жодані І. Інтерсеміотичність у творчості письменників Нью-Йоркської групи (Емма Андієвська і Віра Вовк) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.06 «Теорія літератури». Київ, 2007. 180 с.

українського зарубіжжя розглядається в українському літературознавстві лише фрагментарно.

Міфо-ритуальне спрямування лірики В. Герасим'юка, І. Малковича, І. Римарука вивчала І. Борисюк, яка вказувала на активацію фольклорних елементів у творчості вісімдесятників, використання архаїчних міфологем, визначала культурологічність, філософічність, метафоричність, історичність їхніх віршів. Дослідниця пояснює звернення до архаїчних міфо-ритуальних моделей у поезії вісімдесятників «характером філософських запитів доби, кризою однієї світоглядної моделі й гострою необхідністю витворення нової, більш переконливої. Ці поети переймаються пошуком правитоків, зануренням у першоматерію ритуалу, переосмисленням традиційних уявлень за допомогою архаїчних пластів слова, уподібнюючи структуру тексту до структури міфу або замовляння, вибудовуючи з ритуальних жестів, знаків, міфологем космос власного слова»⁶⁵.

Міфосвіт В. Герасим'юка аналізувала В. Копиця⁶⁶, відзначаючи синкретизм язичницького та християнського вірувань, пантеїстичне та антеїстичне мислення митця, закорінення в гуцульське світобачення. Дослідниця обґрунтувала архетип Матері-Землі як образ-лейтмотив у творчості поета, що постає в триєдності «Земля-Мати – Україна – Божа Мати»; трактувала першоелементи буття, розглядаючи вияви води (вода-час, жива вода, дощ-смерть, гірські потоки, водопади), вогню (жива ватра, освячення, пізні вогнища, слаба ватерка, смерть), повітря (смерекове, страшне, порожнє, золоте, поет у повітрі); визначала концептуальну основу міфопоетичної картини світу В. Герасим'юка (єднання неба, землі і пекла; Світове Дерево як центральна світова вісь); інтерпретувала міфологеми лісу, міста, кола, хати та архетипи Месії і Богоматері; простежувала розвиток мотивів забуття пракоренів, втраченої батьківщини, блудного сина, пошук людиною себе, братовбивства, зради, спокути, самоочищення, богошукання, богоборства тощо.

Особливості творчості та деякі аспекти міфомислення літературної групи «Бу-Ба-Бу» розглядала Н. Філоненко⁶⁷, яка відзначала ритуальність, карнавальність, іронічність, пародійність, урбанізм

⁶⁵ Борисюк І. Стилетворчі функції міфо-ритуальних форм у поезії вісімдесятників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2006. С. 17.

⁶⁶ Копиця В. Міфопоетична модель світу в поезії Василя Герасим'юка : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2006. 227 с.

⁶⁷ Філоненко Н. Група «Бу-Ба-Бу» як явище українського літературного процесу кінця ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Харків, 2007. 20 с.

поетичних текстів Ю. Андруховича, О. Ірванця та В. Неборака, використання митцями загальнонаціональних традицій у поєднанні з новими тенденціями. Міфопростір поетичних текстів Т. Федюка досліджувала Л. Дядченко⁶⁸, у розвідці якої інтерпретуються міфологеми дороги, лабіринту, будинку, концепти «локус», «місце», «місцевість», «територія», «межа» тощо. Міфопоетична концепція лірики цього митця також знаходить своє висвітлення у наукових статтях Т. Кременя.

Світоглядні засади плеяди вісімдесятників у контексті пізнього українського модернізму обґрунтовано в монографії Н. Анісімової, яка запропонувала авторську класифікацію художнього міфологізму аналізованих митців (казково-театралізований, автологічно-есхатологічний, автологічно-архетипний, натурфілософський). Дослідниця відзначає: «Найважливішою особливістю «осучасненого» міфологічного мислення у творчості покоління 80-х є трансформування основоположного досвіду, виробленого впродовж кількох культурно-історичних епох та відтвореного «колективним несвідомим» українського народу. Прояви авторського міфологізму надзвичайно багатоманітні і рідко зустрічаються у чистому вигляді, здебільшого у тексті поєднуються різні його форми»⁶⁹. Н. Анісімова детально розглянула топос міста в ліриці Ю. Андруховича, Ю. Буряка, В. Герасим'юка, Оксани Забужко, М. Семенка, виокремлюючи такі міфопоетичні мотиви, як: «місто-чужий простір», «місто-міф», «місто-рай», «місто-беззахисне немовля» та ін. Дослідниця робила спробу змоделювати есхатологічну картину світу поетів покоління 80-х, розкривала форми, прийоми та принципи театральності та карнавалізації лірики, вказувала на деміфологізування національної історії та язичницько-християнський синкретизм.

ВИСНОВКИ

Отже, міфокритичні дослідження лірики ХХ століття, вивчення індивідуально-авторського світобачення набувають усе більшого поширення в сучасному українському літературознавстві та дають можливість розкрити художню картину світу митця та особливості його міфомислення, поринути у вимір поетичних аллюзій, розшифрувати імпліцитний код словотворчих акцій поета.

Міфологізм поезії ХХ століття став предметом дослідження у працях Н. Анісімової, Т. Антонюк, С. Белевцової, І. Борисюк,

⁶⁸ Дядченко Л. Міфопоетичний простір у ліриці Тараса Федюка (київський період): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.06 «Теорія літератури». Київ, 2015. 19 с.

⁶⁹ Анісімова Н. На зламі культурних епох: поезія покоління 80-х років ХХ ст. у системі пізнього українського модернізму: монографія. Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2012. С. 308.

О. Буряк, О. Гольник, Л. Дядченко, Л. Дударенко, О. Пономаренко, Я. Рубан, Л. Тарариви, О. Турган, О. Цалапової, І. Чернової, Т. Шестопалової та ін. Особливості поетичного мислення в контексті християнської парадигми митців ХХ століття вивчали І. Веретейченко, О. Дуброва, В. Мартинюк та ін. Світоглядні орієнтири українських поетів ХХ століття проаналізовано у працях С. Барабаш, Т. Бахтіарової, О. Вишневської, О. Гальчук, В. Зварича, Г. Маковей, Р. Мельниківа, Т. Пастуха, Н. Поколенко, О. Рарицького, І. Сацик, Е. Соловей, Л. Скупейка, А. Тимченко, О. Томчука, Я. Цимбал, О. Чепелик та ін. Інтерпретацію міфологем у ліриці окремих митців здійснювали М. Льницький, Г. Левченко, О. Пономаренко, С. Саковець, Л. Тарарива, І. Чернова та ін. Міфокритичні дослідження поетичних текстів ХХ століття розширюють уявлення про художню картину світу митця та особливості його міфомислення, а тому є науково перспективними.

Питання міфотворчості українських поетів ХХ століття залишається в центрі уваги багатьох літературознавців. Окремі міфологічні образи в сучасних наукових розвідках розкриваються частково в контексті загальної міфопоетичної картини світу автора.

АНОТАЦІЯ

Розвідку присвячено літературознавчому дискурсові міфотворчості українських поетів ХХ століття. Розглядаються праці вітчизняних учених, присвячені проблемам міфопоетики, теоретичним аспектам міфу. Вивчаються наукові дослідження міфосвіту окремих письменників, визначаються особливості їх світогляду. Звертається увага на міфологічні схеми, структури, мотиви, символи, засоби поетичного мовлення у ліриці символістів, неокласиків, представників «розстріляного відродження», поетів-самітників, а також так званих шістдесятників, сімдесятників та вісімдесятників. Окреслюються концептуальні засади декодування символічних значень, алегорій та підтексту в українській поезії зазначеного періоду. Аналізується наукова рецепція міфологічних елементів у поезії ХХ століття. Визначається важливість літературознавчих досліджень міфопоетики художнього тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анісімова Н. На зламі культурних епох: поезія покоління 80-х років ХХ ст. у системі пізнього українського модернізму: монографія. Бердянськ: Видавець Ткачук О.В., 2012. 529 с.

2. Антонюк Т. Сюрреалізм як художній напрям в українській поезії ХХ століття (Е. Андєвська, Б.-І. Антонич, М. Воробйов, О. Зуєвський): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2004. 190 с.

3. Барабаш С. Творчість Ліни Костенко в ідейно-художньому контексті літературної доби : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Львів, 2004. 44 с.

4. Бахтіарова Т. Поетична творчість М. Вінграновського 60–80-х років : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Херсон, 2007. 210 с.

5. Белевцова С. Міфологема в українській поетичній моделі світу першої третини XX століття (на матеріалі творів В. Свідзінського і М. Драй-Хмари) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Харків, 2010. 198 с.

6. Богач М. Світогляд і поетика Юрія Клена : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 1998. 174 с.

7. Борисюк І. Стилєтворчі функції міфо-ритуальних форм у поезії вісімдесятників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2006. 20 с.

8. Буряк О. Міфологізм художнього мислення Богдана-Ігоря Антонича та Ігоря Калинця : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Кіровоград, 2001. 168 с.

9. Веретейченко І. Модерна концепція мистецтва у творчості Лесі Українки : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2002. 192 с.

10. Вишневська О. Рецепція античності у творчості неокласиків, акмеїстів і скамандритів : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». Луцьк, 2001. 189 с.

11. Віват Г. Концепція множинності інтертекстуального дискурсу у творчості поетів-дисидентів (І. Калинець, М. Руденко, І. Світличний, В. Стус) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2011. 38 с.

12. Вонторський А. Образ світу в поезії Олега Ольжича : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Лівів, 2002. 201 с.

13. Гальчук О. Античні традиції у творчості Миколи Зерова : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» Київ, 1998. 191 с.

14. Гладир Ю. Тема митця й мистецтва у поезії шістдесятників (Ліна Костенко, Іван Драч, Микола Вінграновський) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Кіровоград, 2012. 20 с.

15. Гольник О. Міф у художньому світі Євгена Маланюка : монографія. Кіровоград : Імекс, 2013. 217 с.

16. Демченко А. Поезія Василя Стуса: семантика флористичних образів. *Materialy IX Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Perspektywiczne opracowania są nauką i technikami – 2013»*. Volume 24. *Filologiczne nauki*. Przemysł: Nauka i studia, 2013. S. 57–61.

17. Демченко А. Репрезентація концепту «душа» в поетичній творчості Василя Стуса та Ліни Костенко. *Materialy VII Międzynarodowej naukowopraktycznej konferencji «Nauka i innowacja – 2011»*. Volume 10. *Filologiczne nauki. Politologija*. Przemysł: Nauka i studia, 2011. S. 68–72.

18. Дуброва О. Архетипна пам'ять та її семіотичні відповідники у творах Волга Вітмена та Богдана-Ігоря Антонича: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». Дніпропетровськ, 2010. 20 с.

19. Дударенко Л. Поетична Київська школа: ідейні та естетичні параметри: монографія. Київ: Неопалима купина, 2009. 240 с.

20. Дядченко Л. Міфопоетичний простір у ліриці Тараса Федюка (київський період): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.06 «Теорія літератури». Київ, 2015. 19 с.

21. Жодані І. Інтерсеміотичність у творчості письменників Нью-Йоркської групи (Емма Андіївська і Віра Вовк): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.06 «Теорія літератури». Київ, 2007. 180 с.

22. Зварич В. Стилєтворчі функції традиційних образів у поезії неокласиків: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.06 «Теорія літератури». Дрогобич, 2002. 177 с.

23. Іщенко Є. Екзистенційні концепти художньої свідомості В. Стуса: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2009. 168 с.

24. Ковалевський О. Ліна Костенко: філософія бунту й «філософія серця». Харків: Прапор, 2001. 176 с.

25. Кодак М. Авторська свідомість письменника і поетика української літератури кінця XIX – початку XX ст.: дис. на здобуття наук. ступеня дкт. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література»; 10.01.06 «Теорія літератури». Київ, 1996. 367 с.

26. Копиця В. Міфопоетична модель світу в поезії Василя Герасим'юка: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2006. 227 с.

27. Криловець Н. Філософська поезія Ліни Костенко: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.01 «Українська література». Одеса, 2012. 20 с.

28. Кузьменко О. Поетика Василя Голобородька. Донецьк: Східний видавничий дім, 2005. 196 с.

29. Кулініч Т. Метафора І. Калинця : інтертекстуальний аспект : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2007. 174 с.

30. Левченко Г. Міф проти історії: семіосфера лірики Лесі Українки : монографія. Київ : Академвидав, 2013. 332 с.

31. Макаренко Л. Поліфункціональність метафори в поезії Юрія Клена : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Житомир, 2007. 174 с.

32. Маковей Г. Інтимна лірика як духовний феномен (чоловічий і жіночий дискурси) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Кіровоград, 2002. 185 с.

33. Мартинюк В. Християнство в структурі поетичного мислення Павла Тичини (ранній період творчості) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луцьк, 2010. 189 с.

34. Мейзерська Т. Проблеми індивідуальної міфології (Т.Г. Шевченко – Леся Українка) : дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література»; 10.01.06 «Теорія літератури». Одеса, 1997. 335 с.

35. Мельників Р. Майк Йогансен : ландшафти трансформацій. Київ : Смолоскип, 2000. 151 с.

36. Негодяєва С. Лірика Леоніда Талалая : інтертекстуальні параметри : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2007. 187 с.

37. Пастух Т. Модерні стилеві течії української поезії 1960–90-х років (Київська школа та її оточення) : дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Львів, 2011. 436 с.

38. Плахотнік Н. Профетичні мотиви в українській поезії ХХ століття (В. Свідзінський, Є. Плужник, Є. Маланюк, В. Стус) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2005. 205 с.

39. Поколенко Н. Східноукраїнський поетичний «канон» (за творчістю В. Сосюри, Л. Талалая, В. Стуса, П. Вольвача) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Донецьк, 2006. 214 с.

40. Пономаренко О. Національний міфосвіт поезії Б.-І. Антонича : аспект художнього образу-символу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2007. 21 с.

41. Прокоф'єв І. Поетика Леоніда Талалая : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Кам'янець-Подільський, 2004. 175 с.

42. Равлів І. Творча еволюція Дмитра Павличка (поезія кінця 80-х – початку 90-х років) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Тернопіль, 1997. 183 с.

43. Рарицький О. Василь Стус : еволюція поетичного мислення : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Кам'янець-Подільський, 2000. 164 с.

44. Рубан Я. Поезія Богдана-Ігоря Антонича : особливості авторської свідомості, жанрово-стильові домінанти : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Донецьк, 2010. 195 с.

45. Саковець С. Міфопоетика поезії Василя Стуса : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Острог, 2012. 194 с.

46. Сазик І. Естетична концепція Миколи Зерова в контексті культуротворчого процесу в Україні : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.08 «Естетика». Київ, 2008. 214 с.

47. Скупейко Л. Неоромантизм Лесі Українки (Рецепція. Концепція особистості. Міфопоетика) : дис. на здобуття наук. ступеня докт. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література»; 10.01.06 «Теорія літератури». Київ, 2009. 398 с.

48. Соловей Е. Невпізнаний гість: доля і спадщина Володимира Свідінського : монографія. Київ : Наукова думка, 2006. 224 с.

49. Тарарива Л. Міфопоетика творчості Максима Рильського : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2010. 20 с.

50. Тимченко А. Мотивна структура поезії Володимира Свідінського : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Харків, 2010. 209 с.

51. Тиха Л. Метафора в поетичному дискурсі Івана Драча : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова». Луцьк, 2007. 222 с.

52. Тітаренко Ю. Збірка П. Тичини «Замість сонетів і октав» : семантика і поетика : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Харків, 2007. 184 с.

53. Томчук О. Естетична система Михайла Драй-Хмари : генеза, творча реалізація : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Ізмаїл, 2001. 190 с.

54. Філоненко Н. Група «Бу-Ба-Бу» як явище українського літературного процесу кінця ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Харків, 2007. 20 с.

55. Фока М. Синкретизм образного світу Павла Тичини : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Кіровоград, 2009. 203 с.

56. Хижняк І. Міф та національна ідея у творчості Василя Пачовського : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Одеса, 2004. 20 с.

57. Цалапова О. Міфопоетика казкового світу раннього українського модернізму (Дніпрова Чайка, Леся Українка, Олександр Олесь, Михайло Коцюбинський) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2010. 210 с.

58. Царик Л. Дуальність художнього світу поета та його жанрова система (на прикладі творчості В. Сосюри 20-х років) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.06 «Теорія літератури». Тернопіль, 2001. 184 с.

59. Цимбал Я. Творчість Майка Йогансена в контексті українського авангарду 20–30-х років : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2002. 195 с.

60. Чепелик О. Рецепція естетики західноєвропейського символізму в творчості Олександра Олеся до міграційного періоду : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство». Київ, 2009. 19 с.

61. Чернова І. Міфопоетика творчості Олександра Олеся : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Запоріжжя, 1999. 158 с.

62. Шаф О. Сонет Емми Андієвської в західноєвропейському контексті : монографія. Донецьк : Овсяніков Ю.С., 2008. 138 с.

63. Шестопалова Т. Міфологеми поезії Павла Тичини: спроба інтерпретації : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Луганськ, 2001. 199 с.

64. Юзьків Г. Константа петраркізму в українській любовній ліриці (В. Сосюра, В. Симоненко, М. Вінграновський) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література». Київ, 2012. 18 с.

Information about the author:

Tsepkało T. O.,

Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer,

Kherson State University

27, University str., Kherson, 73000, Ukraine